

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

หลักสุจริต (Principle of Good faith) เป็นหลักกฎหมายที่มีแนวคิดมาจากกฎหมายโรมัน เป็นกฎหมายเพื่อความยุติธรรม และมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้เสริมสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมโดยรวม หลักสุจริตเป็นหลักกฎหมายที่มีอยู่ทั้งในระบบกฎหมายของไทย และระบบกฎหมายต่างประเทศ

ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อาจเทียบเคียงหลักสุจริตได้กับหลักกฎหมายปิดปาก (Doctrine of Estoppel) ซึ่งมีหลักว่า หากบุคคลหนึ่งได้แสดงออกโดยการพูดหรือการกระทำบางอย่างจนทำให้บุคคลอื่นเชื่อถือหรือไว้ใจแล้ว ต่อมาภายหลังจะอ้างสิ่งที่ขัดกับการแสดงออกของตนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายไม่ได้ เนื่องจากหากยอมให้อ้างได้ก็จะเป็นการทำลายความเชื่อถือของบุคคล

ในทางกฎหมายภาษีอากรเรื่องการตอบข้อหารือทางภาษีอากร หากมีกรณีที่ผู้ประกอบการสอบถามกรมสรรพากรว่ากิจการของตนได้รับยกเว้นภาษีหรือไม่ เจ้าหน้าที่สรรพากรตอบว่าได้รับยกเว้น แต่ต่อมาได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวใหม่และกลับบอกว่าในกรณีเช่นนั้นไม่ได้รับยกเว้นภาษี จะประเมินจัดเก็บภาษีย้อนหลัง รวมทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่มด้วย กรณีเช่นนี้ผู้เสียภาษีจะอ้างหลักสุจริตปฏิเสธการเสียภาษีได้หรือไม่ หากอ้างไม่ได้ยอมเป็นการฝ่าฝืนหลักสุจริตและทำให้เกิดความเสียหายแก่ตน นอกจากนี้หากจะนำหลักสุจริตมาใช้ในกฎหมายภาษีอากรจะสามารถทำได้หรือไม่ในกรณีใด และจะต้องทำอย่างไร

ประเด็นปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญ เนื่องจากหากยอมให้นำหลักสุจริตมาใช้ในกรณีการตอบข้อหารือโดยกรมสรรพากรนี้จะทำให้บุคคลบางคนสามารถฝ่าฝืนกฎหมายโดยอ้างหลักสุจริต และไม่อาจใช้กฎหมายบังคับกับเขาได้ แต่หากไม่ยอมให้ใช้หลักสุจริตแล้ว ก็จะทำให้ความเชื่อถือของประชาชนในสังคมสั่นคลอน ส่งผลไปถึงความสมัครใจในการเสียภาษี เกิดผลกระทบต่อประชาชนที่เสียภาษีโดยสุจริต และผู้เสียภาษีไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนความสุจริตซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่สรรพากร

จากการศึกษาพบว่า หลักสุจริตอาจเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้ การนำหลักสุจริตมาใช้ในกฎหมายภาษีอากรย่อมทำให้เกิดมุมมองและแนวคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์ได้ต่อไป

กรณีเช่นนี้ประเทศในกลุ่มระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ รวมทั้งแคนาดา และประเทศในกลุ่มกฎหมายซีวิลลอว์ ได้มีการนำหลักสุจริตไปใช้ในทางกฎหมายภาษีอากร ภายใต้หลักเกณฑ์และขอบเขตบางประการ จึงเกิดปัญหาว่าในกรณีของประเทศไทย ควรจะนำหลักสุจริตมาใช้ในทางกฎหมายภาษีอากรดังเช่นในประเทศเหล่านั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด และหากเห็นว่าสามารถนำมาใช้ได้ ควรจะต้องนำมาใช้ในรูปแบบใด ภายใต้ข้อจำกัดอย่างไร หรือไม่ หรือจะใช้วิธีอื่นใดในการแก้ปัญหานี้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด และทฤษฎีของหลักสุจริต

2.2 เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และรูปแบบการใช้หลักสุจริตในกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทย

2.3 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการนำหลักสุจริตมาใช้ในทางกฎหมายภาษีอากร โดยเฉพาะกรณีการตอบข้อหารือทางภาษีอากรโดยกรมสรรพากร

2.4 เพื่อวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ แนวทางการเยียวยา และวิธีการแก้ไขผลเสียอื่น ๆ ที่เหมาะสมในการใช้หลักสุจริตในทางกฎหมายภาษีอากร รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกระบวนการตอบข้อหารือทางภาษีอากรโดยกรมสรรพากร

3. ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาหลักสุจริตโดยจะศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความหมาย และลักษณะทั่วไปตลอดจนหลักเกณฑ์การใช้หลักสุจริต ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จากนั้นจะศึกษาวิเคราะห์ถึงการนำหลักสุจริตมาปรับใช้ โดยจะมุ่งเน้นถึงกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงคำตอบในข้อหารือทางภาษีอากร และหาแนวทางการเยียวยาแก้ไขในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงคำตอบในข้อหารือทางภาษีอากร

4. วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หนังสือคำอธิบาย บทความ เอกสารประกอบการสัมมนา คำพิพากษาฎีกา รวมถึงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา เปรียบเทียบ และวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหา

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ทำให้ทราบถึง แนวความคิด และทฤษฎีของหลักสุจริต
- 5.2 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และรูปแบบการใช้หลักสุจริตในกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทย
- 5.3 ทราบถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการนำหลักสุจริตมาใช้ในทางกฎหมายภาษีอากร โดยเฉพาะกรณีการตอบข้อหารือทางภาษีอากรโดยกรมสรรพากร
- 5.4 สามารถหาหลักเกณฑ์ แนวทางการเยียวยา และวิธีการแก้ไขผลเสียอื่น ๆ ที่เหมาะสมในการนำหลักสุจริตมาปรับใช้กรณีมีการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงการตอบข้อหารือทางภาษีอากรรวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกระบวนการตอบข้อหารือทางภาษีอากรโดยกรมสรรพากร